

Materiały dydaktyczne dla nauczycieli do przygotowania lekcji na podstawie filmu **OPERACJA ARKTYKA**

Scenariusz lekcji:

Do jakich refleksji skłaniają przygody bohaterów filmu Grethe Bøe-Waal pt. Operacja Arktyka?

Anna Ryłek, II Liceum Ogólnokształcące w Łodzi

Do jakich refleksji skłaniają przygody bohaterów filmu Grethe Bøe-Waal pt. Operacja Arktyka?

ADRESAT

dzieci ostatnich klas szkoły podstawowej, młodzież gimnazjum.

RODZAJ ZAJĘĆ

przyroda, zajęcia z ochrony środowiska, godzina wychowawcza, język polski, koło filmoznawcze.
(Parz: Uwagi do realizacji).

CEL OGÓLNY

Doskonalenie umiejętności świadomego odbioru tekstów kultury (filmu) w kontekście ważnych problemów współczesności (globalnego ocieplenia).

CELE SZCZEGÓŁOWE

Uczeń:

- nazywa swoje wrażenia i emocje po obejrzeniu filmu;
- formułuje problemy zawarte w filmie;
- charakteryzuje głównych bohaterów;
- relacjonuje kluczowe wydarzenia;
- opisuje krajobrazy, miejsca, zwierzęta i ich życie;
- wskazuje przyczyny i skutki globalnego ocieplenia;
- określa przesłanie filmu.;
- pracuje w grupie;
- formułuje wnioski i oceny, prezentuje je na forum klasy.

METODY PRACY

pogadanka, dyskusja, burza mózgów.

FORMY PRACY

praca w grupach i całym zespołem klasowym

ŚRODKI DYDAKTYCZNE I MATERIAŁY

Film Grethe Boe- Wall pt. „Operacja Arktyka”, atlas lub mapa rejonów Norwegii i Arktyki, materiał filmowy: „Globalne ocieplenie [NEWS] Wyborcza.pl”¹, dostęp do Internetu.

SŁOWA KLUCZOWE

globalne ocieplenie, ochrona środowiska, przyjaźń, pasja, odpowiedzialność, opanowanie, hart ducha, ciekawość świata.

1. Dostępny w: https://www.youtube.com/results?search_query=globalne+ocieplenie

UWAGI DO REALIZACJI

Film może być wykorzystany zarówno na lekcjach przyrody, zajęciach z zakresu ochrony środowiska, godzinie wychowawczej czy języku polskim lub kole filmowym. Zaproponowane w scenariuszu rozwiązania i treści można dowolnie modyfikować, dostosowując je do poziomu klasy, zainteresowań dzieci/młodzieży, potrzeb wynikających z podstawy programowej. Zamieszczone przykładowe odpowiedzi (zaznaczone kursywą) są wyłącznie propozycją autorki tego scenariusza.

Przed planowaną lekcją nauczyciel prosi uczniów o obejrzenie krótkiego materiału dotyczącego globalnego ocieplenia: „Globalne ocieplenie [NEWS] Wyborcza.pl”.

1. Nauczyciel rozpoczyna pogadankę na temat pierwszych wrażeń dotyczących filmu. Uczniowie spontanicznie nazywają swoje uczucia i spostrzeżenia i uzasadniają swoje opinie.

Np.: *pouczający*, bo pokazuje jak poradzić sobie w trudnych warunkach, opowiada o życiu w odległych rejonach Arktyki...; *wzruszający*, bo ujawnia wzajemną miłość i solidarność rodzeństwa, pokazuje walkę rodziców o znalezienie dzieci...; *trzymający w napięciu* – bo zawiera sceny dramatyczne, sytuacje niebezpieczne, z którymi bohaterowie muszą sobie poradzić...; *ciekawym*, bo pokazuje krajobrazy Arktyki, życie dzikich zwierząt, warunki klimatyczne ..., inne.

2. Nauczyciel prosi uczniów o określenia problemów, jakie poruszone są w filmie. Mogą przygotować się do odpowiedzi w mniejszych grupach i swoje pomysły zapisywać na kartkach (burza mózgów). Każdy problem na innej. Propozycje prezentowane są na forum klasy. Uczniowie przyklejają kartki na dużym arkuszu lub zapisują na tablicy. Inne grupy uzupełniają „listę”.

Np.: „Operacja Arktyka” to film o: Arktyce i jej surowym klimacie; o życiu zamieszkujących ją zwierząt; o wpływie globalnego ocieplenia na klimat; o skutkach globalnego ocieplenia wpływających na zachowania zwierząt; o badaniach naukowych prowadzonych na Arktyce; o przygodach rodzeństwa, które przypadkiem znalazło się na Wyspie Półksiężycy w odległym archipelagu Svalbard; o akcji poszukiwawczej prowadzonej w ekstremalnych warunkach; o umiejętnościach, wiedzy i odwadze, cechach charakteru, które mogą uratować życie... inne.

3. Nauczyciel określa cele lekcji. Powinny być one sformułowane jasno i zrozumiale dla dzieci/młodzieży. Cele są zapisane w widocznym miejscu lub przekazane uczniom na oddzielnych kartkach.

Np.:

- Sformułujemy problemy poruszane w filmie;
- Scharakteryzujemy głównych bohaterów;
- Wskażemy kluczowe sytuacje filmu/momenty zwrotne budujące napięcie;
- Opiszemy krajobraz Arktyki i żyjące na niej zwierzęta;
- Wskażemy skutki globalnego ocieplenia;
- Określimy przesłanie filmu.

4. Uczniowie podzieleni na grupy otrzymują karty pracy i przygotowują się do prezentacji swoich ustaleń na forum klasy.

Grupa A – przyrodnicy; **Grupa B** – psychologowie; **Grupa C** – filmowcy; **Grupa D** – ekolodzy.
(Zadania dla grup w Załączniku 1.)

5. Uczniowie – prezesy poszczególnych grup przedstawiają wyniki pracy zespołów.

Grupa A PRZYRODNICY

Archipelag Svalbard położony 800 km od Norwegii, 1100 km od Bieguna Północnego charakteryzuje się surowym klimatem. Większą część powierzchni - 60% - zajmuje lodowiec. Charakterystyczne dla tego rejonu są dni polarne (czerwiec - lipiec), kiedy to słońce praktycznie nie zachodzi i noce polarne - (2 miesiące w roku całą dobę panuje ciemność). Wyspy archipelagu są praktycznie bezludne. Jedynym śladem człowieka, który pokazuje film, jest chatka trapera. Wokół niej rozciągają się bezkresne, białe przestrzenie urozmaiczone lodowymi górami, wodą morza, niebem z rzadka rozjaśnionym promieniami słońca.

Zwierzęta żyjące na obszarach wysp archipelagu to: niedźwiedzie polarne, morsy, foki, lisy polarne. W filmie głównymi bohaterami zwierzęcymi są niedźwiedzie - matka i początkowo jej dwoje dzieci. Jedno z nich umiera z wycieńczenia. Niedźwiedzica nie jest w stanie wykarmić potomstwa. Nie może wydostać się z wyspy (woda w październiku wciąż nie zamrzęła), nie poluje, a więc jest głodna i zdesperowana. W poszukiwaniu pożywienia podchodzi do domku, wyjada zapasy z lodowej kryjówki. Staje się niebezpieczna.

Pomimo niesprzyjających warunków klimatycznych na archipelag Svalbard docierają ludzie: są to przyrodnicy, naukowcy, badacze, podróżnicy. Chatkę, którą zamieszkiwał traper, zbudował „gość zwany Królem Niedźwiedzi” już w 1921 r. Ludzie ci zajmują się obserwacją natury, prowadzą badania w celach naukowych. Ich życie codzienne wypełnia samotność, ale też miłość do przyrody i pasja. Ze światem kontaktują się dzięki aparaturze radiowej. Żywią się przywiezionym prowiantem. Są pozbawieni wygód np. elektryczności. Dla odróżnienia monottonnych dni piszą dzienniki, które staną się dla Julii źródłem pomocy.

Grupa B PSYCHOLOGOWIE

Np.: Bohaterami filmu są 13-letnia Julia i jej rodzeństwo – 8-letni bliźniacy: Ida i Sindro. W wyniku niefortunnej pomyłki dzieci znalazły się na Wyspie Półksiężycy w archipelagu Svalbard. W chacie opuszczonej przez trapera dzieci zmuszone są radzić sobie same. Poszukujący ich ludzie nie podejrzewają, że trójka rodzeństwa przebywa setki kilometrów od rodzinnego Bodo. Mali bohaterowie spędzą więc w Arktyce kilka tygodni. Julia, Ida i Sindro poradzą sobie dzięki wyjątkowym cechom charakteru, umiejętnościom i wiedzy. Przede wszystkim potrafią zachować spokój i opanowanie. Umieją dostosować się do niecodziennych, znacznie trudniejszych warunków niż te, które znają z domu. Młodsze są posłuszne Julii, chociaż zdarza im się zrobić coś nierozsądnego. Ida wynosi z chaty radio, myśląc, że zadziała na zewnątrz i upuszcza je. Czyni to jednak nieumyślnie. Rodzeństwo jest solidarne. Rzadko zdarzają mu się kłótnie. Pomimo, że sytuacja wydaje się beznadziejna, dzieci, zwłaszcza młodsze, potrafią się śmiać, bawić lub... modlić. Julia, jako najstarsza sprawuje nad siostrą i bratem pieczę. Troszczy się o nich, podtrzymuje na duchu. Choć chwilami sama wątpi w szczęśliwy powrót do domu, długo nie ujawnia tragizmu sytuacji.

Dzieci są niezwykle zaradne. Julia potrafi rozpałcić w kuchni; narąbać drzewa, posługiwać się strzelbą. Uruchamia i prowadzi skuter, mając nadzieję na dotarcie do rzekomo mieszkającego na sąsiedniej wyspie człowieka. Rozpala ognisko, aby lecący helikopter mógł dojrzeć ich mimo huraganu i zawiei.

Ida i chory Sindro pomagają w naprawieniu radia. Ida ratuje wydobywającą się spod kry Julię i czuwa nad chorym bratem. Rozmawiając z rosyjskim pracownikiem stacji arktycznej, użyje zdania po angielsku („Help us”). Bohaterowie filmu, choć są dziećmi, potrafią praktycznie wykorzystać wiedzę z geografii, przyrody, fizyki, angielskiego.

Za najciekawszą sytuację dowodzącą wyjątkowości bohaterów uważam.....

Grupa C FILMOWCY

Np.: *Obraz Grethe Boe-Wall jest filmem familijnym, przygodowym, o wartkiej, trzymającej w napięciu akcji, którego atutem jest dobry scenariusz. Najważniejsze wydarzenia, budujące napięcie to np.:*

1. *Bójka Sindra z kolegą i ucieczka rodzeństwa ze szkoły.*
2. *Przedostanie się na pokład helikoptera.*
3. *Tragiczne w skutkach pozostanie na Wyspie Półksiężycy.*
4. *Znalezienie radia, a potem jego utrata.*
5. *Spotkanie z niedźwiedziem.*
6. *Znalezienie lodowej szopy z żywnością, którą pustoszy głodna niedźwiedzica.*
7. *Próba przedostania się po zamrzniętym fiordzie do jakiegoś człowieka.*
8. *Wypadek na pękniętej krze.*
9. *Wyprawa w celu odzyskania radia.*
10. *Nawiązanie kontaktu z rosyjską stacją polarną.*
11. *Operacja Arktyka- odnalezienie dzieci.*

Czołówka filmu, pozornie tylko niezwiązana z historią młodych bohaterów, dotyczy życia trapera - mieszkańca chatki. Prowadzi on obserwacje przyrody Arktyki, zwłaszcza polarnych niedźwiedzi. Zostaje zaatakowany przez głodną niedźwiedzicę.

Pierwszym tekstem, który pojawia się w filmie, jest notatka podróżnika: „19 października. Wciąż ani śladu lodu”. Już tutaj twórcy filmu podpowiadają, co będzie jednym z istotniejszych problemów filmu - globalne ocieplenie i jego konsekwencje. (Przy okazji można zwrócić uwagę, jak ważny i znaczący jest każdy element filmu !).

Uwagę zwracają również zdjęcia arktycznych krajobrazów, świetna i przekonująca gra młodych aktorów..... Inne.

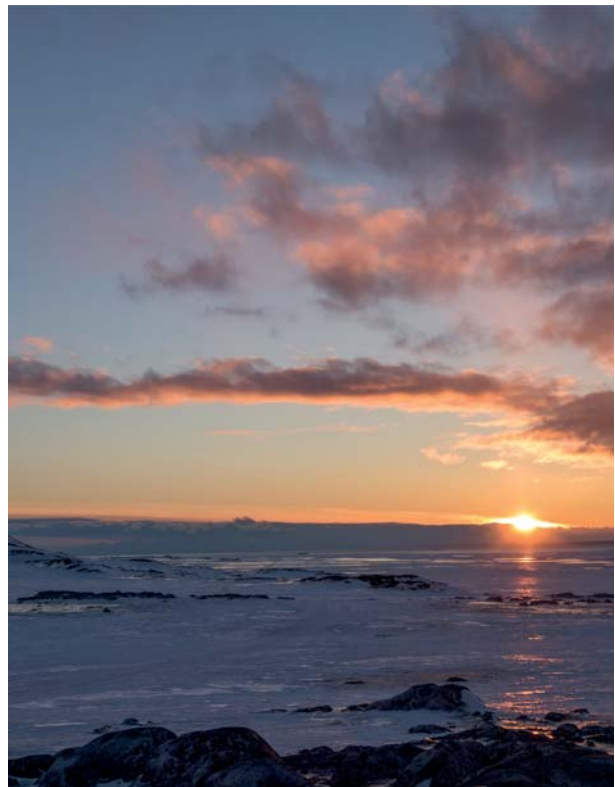
Grupa D EKOLODZY

Np.: Film dotyczy problemu globalnego ocieplenia, a efekty tego zjawiska tworzą tło jego wydarzeń. Gdyby nie globalne ocieplenie, niedźwiedzica wydostałaby się z wyspy po zamrożonym fiordzie i mogła polować. Nie zraniłaby trapera, nie podchodziłaby blisko do chatki, w której mieszkały dzieci, nie spustoszyłaby lodowej kryjówki z żywnością.

Julia ze swoim rodzeństwem być może przejechałaby skuterem do czyjegoś domostwa. Niestety, pękła pod nimi krawężniki i tylko cudem dzieci ocalały życie. Julia w pamiętniku poprzedniego mieszkańca chaty czyta notatki o globalnym ociepleniu. Dzieci znają problem, zapewne ze szkoły. Mała Ida mówi: „To dzieje się z powodu zanieczyszczenia, samolotów, zakupów i innych takich”. Młodzi bohaterowie kojarzą efekty zjawiska z zachowaniem niedźwiedzi. „To dlatego niedźwiedzie podchodzą tak blisko. Są głodne i zdesperowane, bo jak nie będzie lodu, zginą”.

Globalne ocieplenie jest efektem zwiększającej się z roku na rok emisji gazów cieplarnianych: dwutlenku węgla, metanu, podtlenku azotu. Te z kolei są rezultatem rozwijającej się kosztem naturalnego środowiska cywilizacji. Jeśli nie zatrzymamy procesu globalnego ocieplenia grozi nam topnienie lodowców na Antarktydzie, Arktyce, podnoszenie się poziomu mórz i oceanów, anomalia klimatyczne w postaci dotkliwych susz lub powodzi. Zwykli ludzie również mogą chronić środowisko poprzez:.....

- 6.** Nauczyciel rozpoczyna pogadankę na temat przesłania filmu. Czy jest on wyłącznie produkcją przygodowo-familijno- rozrywkową?

Np.: Film zmusza do refleksji nad zagrożeniem efektami globalnego ocieplenia. Każe przemyśleć nasze nawyki i zachowania, przedsięwziąć kroki zapobiegające dewastacji środowiska.

- 7.** Można (fakultatywnie) zwłaszcza na lekcjach przyrody związanych z ochroną środowiska zaprezentować krótki (4:06 min) materiał zamieszczony na portalu YOU TUBE. „Globalne ocieplenie [NEWS] Wyborcza.pl” https://www.youtube.com/results?search_query=globalne+ocieplenie zwłaszcza, jeśli dzieci nie obejrzały go w domu, i skonfrontować z treściami „Operacji Arktyka”

- 8.** Nauczyciel razem z klasą ocenia pracę poszczególnych grup. Młodzież, wciąż podzielona na grupy, nagradza pracę innego zespołu, przyznając mu ocenę (od 1 do 6). Notę niższą niż 4 musi uzasadnić. Na końcu nauczyciel komentuje przyznane stopnie.

- 9.** Praca domowa (do wyboru).

- a.** Operacja Arktyka.... I co dalej? Jak potoczyły się losy dzielnego rodzeństwa? Jak przygoda na Wyspie Półksiężycy wpłynęła na jego decyzje, wybory, późniejsze życie. Opowiadanie.
- b.** Zredaguj krótką recenzję filmu/notatkę o filmie. Twój tekst ma zachęcić jak największe grono odbiorców do jego obejrzenia.
- c.** Znajdź w słowniku języka polskiego znaczenia słowa „operacja”. Wypisz je. Zinterpretuj w kontekście całego filmu jego tytuł.
- d.** W zespole zainteresowanych problemem kolegów zaplanuj kampanię społeczną propagującą ideę walki z dewastacją środowiska. Projekt.

- 10.** Ewaluacja zajęć:

Każdy uczeń na koniec lekcji ma jednym słowem, gestem lub krótkim zdaniem skomentować treść oraz przebieg zajęć.

ZAŁĄCZNIK NR 1

Karta pracy dla grupy A

Jesteście grupą przyrodników badających Arktykę. Na podstawie obejrzanego filmu i dostępnych źródeł np. internetowych:

1. Wskażcie na mapie rejony, w których rozgrywają się wydarzenia filmu: norweskie miasta Stavanger, Bodo i archipeląg Svalbard.
2. Opiszcie wygląd wyspy Półksiężycy- jej klimat i krajobraz.
3. Nazwijcie zwierzęta żyjące na Arktyce, opiszcie ich życie.
4. Określcie powody, dla których ludzie decydują się mieszkać w nieprzyjaznych dla człowieka rejonach Arktyki. Opiszcie sposób ich życia.

Efekty swojej pracy przedstawcie w możliwie zwięzłej i ciekawej formie.

Karta pracy dla grupy B

Jesteście grupą psychologów. Przyjrzyjcie się wnikliwie bohaterom filmu- rodzeństwu: Julii, Idzie i Sindro, a następnie:

1. Wskażcie cechy charakteru bohaterów, dzięki którym mogli przetrwać w ekstremalnych/ skrajnie trudnych warunkach. Poprzyjcie swoje ustalenia konkretnymi przykładami z filmu.
2. Nazwijcie umiejętności bohaterów filmu, wskazując sceny, które ich dowodzą.
3. Określcie, jaka wiedza przydała się dzieciom w pokonaniu napotykanym trudności.
4. Opowiedzcie o najciekawszej, Waszym zdaniem, sytuacji, która dowiodła wyjątkowości bohaterów filmu.

Efekty swojej pracy przedstawcie w możliwie zwięzłej i ciekawej formie.

Karta pracy dla grupy C

Jesteście grupą filmowców. Przyjrzyjcie się filmowi Grethe Boe-Wall pod kątem jego scenariusza, zdjęć, gry aktorskiej, zamysłu reżysera, a następnie:

1. Przedstawcie plan ważniejszych wydarzeń, które stanowią momenty zwrotne i budują napięcie filmu oraz stanowią o wartości jego akcji.
2. Opowiedzcie o zdarzeniu, którego dotyczy czołówek filmu. (To początkowa sekwencja, w tle której pojawiają się napisy prezentujące producenta, głównych twórców filmu i jego tytuł).
3. Określcie funkcję tak pomyślanej czołówki. (Czemu ona służy?)
4. Sformułujcie krytyczną opinię dotyczącą jednego z elementów struktury filmu: scenariusza, zdjęć, gry aktorskiej, reżyserii..., innych. Pamiętajcie, że opinia krytyczna to nie zawsze krytykowanie.

Efekty swojej pracy przedstawcie w możliwie zwięzłej i ciekawej formie.

Karta pracy dla grupy D

Jesteście grupą ekologów, czyli ludzi, którym bliska jest ochrona środowiska naturalnego. Zanalizujcie film pod kątem zawartych w nim treści związanych z ekologią.

1. Wskażcie momenty filmu, które dotyczą globalnego ocieplenia.
2. Ustalcie, jaką wiedzę na temat tej kwestii posiadają bohaterowie filmu?
3. Dowiedzcie się, co powoduje efekt globalnego ocieplenia i jaki może mieć on wpływ na naszą planetę? Możecie skorzystać z materiału filmowego obejrzanego w domu. https://www.youtube.com/results?search_query=globalne+ocieplenie
4. Zaproponujcie kolegom z klasy sposoby zachowań, dzięki którym przeciętny człowiek może chronić środowisko, a zwłaszcza powstrzymać proces globalnego ocieplenia.

Efekty swojej pracy przedstawcie w możliwie zwięzłej i ciekawej formie.